

Analiza strukture analize banaka u Republici Hrvatskoj

Vranković, Vitomir

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:336029>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ANALIZA STRUKTURE AKTIVE BANAKA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor:

Dr.sc. Marijana Ćurak

Student:

Vitomir Vranković

Split, rujan 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. RAZNOLIKOST BANKOVNIH KREDITA	4
2.1 Pojam i karakteristike kredita.	4
2.2. Krediti prema ročnosti.....	5
2.2.1. Kratkoročni krediti.....	5
2.2.2. Srednjoročni krediti.....	7
2.2.3. Dugoročni krediti.....	7
2.3. Krediti prema valuti.....	8
2.4. Krediti prema vrsti kamatne stope.....	9
2.5. Krediti prema namjeni.....	9
2.6. Krediti prema sektorima.....	10
2.7 Kreditni rizik i kreditna analiza.....	11
3. VRIJEDNOSNICE I OSTALA IMOVINA BANAKA.....	15
3.1. Vrijednosni papiri.....	15
3.2. Gotovina i depoziti.....	17
3.3. Materijalna imovina banaka.....	18
4. IMOVINA BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	19
4.1. Krediti.....	22
4.2. Gotovina i depoziti kod kod središnje banke i financijskih institucija.....	25
4.3. Vrijednosni papiri.....	27
4.4. Materijalna imovina.....	28
5. ZAKLJUČAK.....	29
6. LITERATURA	31
POPIS TABLICA.....	33
POPIS SLIKA.....	33
SAŽETAK	34
SUMMARY	35

UVOD

U Republici Hrvatskoj kreditne institucije se mogu osnovati kao banka, štedna banka ili stambena štedionica. Banka je poduzeće, ali ima specifičnosti u poslovanju. Osnovni bankarski posao je uzimanje i davanje kredita te posredovanje u novčanim plaćanjima u sektoru poduzeća i sektoru građanstva. Temeljni kapital potreban za osnivanje banke iznosi 40.000.000,00 kn i mora biti u cijelosti uplaćen u novcu. Banka je dužna je osigurati da u svakom trenutku ima iznos kapitala adekvatan vrstama, opsegu i složenosti poslova koje obavlja i rizicima kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u pružanju svojih usluga. Stoga se, pored kredita koji predstavljaju najveći udio, u strukturi aktive javljaju i druge vrste imovine koje služe za pokriće rizika i osiguranje potrebne likvidnosti. Tema ovog rada je analiza strukture aktive banaka u Republici Hrvatskoj.

Cilj rada jest analizirati vrste imovine banaka i strukturu imovine banaka u Republici Hrvatskoj. Kako bi se ostvarili ciljevi ovoga istraživanja, u ovom istraživanju će se koristiti sekundarni izvori podataka. Pri istraživanju postavljenog problema i izradi rada koristiti će se sljedeće metode: metoda analize i sinteze (sakupljeni podaci i informacije biti će analizirani, te će se na osnovi analize donijeti zaključci o razmatranom problemu istraživanja) zatim metode dedukcije, deskripcije te grafičko i tablično prikazivanje podataka.

U drugom dijelu objasniti ćemo kreditiranje kao osnovni bankarski posao, analizirati vrste i karakteristike kredita te rizike kreditnog posla. U trećem dijelu objasniti ćemo vrste vrijednosnica, razloge ulaganja banaka u vrijednosne papire, te materijalnu imovinu banaka.

U četvrtom poglavlju istažiti ćemo vrste imovine banaka u Republici Hrvatskoj te analizirati veličinu pojedinih vrsta imovine u ukupnoj strukturi aktive, koristeći statističke izvještaje Hrvatske narodne banke.

Peto poglavlje ujedno je i zaključak koji predstavlja sintezu cjelokupnog rada.

2. RAZNOLIKOST BANKOVNIH KREDITA

2.1. Pojam i karakteristike kredita

Kredit je aranžman u kojem zajmodavac, najčešće banka, daje novac ili imovinu zajmoprimcu, a zajmoprimac se obvezuje na povrat novca ili imovine, obično zajedno s kamatama, u nekom budućem trenutku i to na vrijeme. Općenito, zajmodavac preuzima rizik da mu zajmoprimac neće vratiti posuđeno ili da mu neće vratiti na vrijeme. U suvremenim tržišnim gospodarstvima kredit zauzima središnje mjesto. Bitne funkcije kredita su osiguranje neometanog procesa reprodukcije, funkcija stvaranja novca, funkcija realokacije novca i funkcija koncentracije sredstava.¹

Kreditni plasmani banaka spadaju u aktivne bankovne poslove. Davanjem kredita banka plasira prikupljena sredstva i zarađuje kroz kamatu. U bilanci banke dani krediti se iskazuju na strani aktive. Cijena kredita je kamatna stopa. Banke na odobrene kredite, osim kamate, naplaćuju i naknadu za obradu kredita te ostale izravno povezane troškove kredita. Kredit se može otplatiti jednokratno po dospijeću ili višekratno. Sastavni dio kredita sa višekratnim otplatama je **otplatni plan**. Izrađuje se u obliku tablice koja prikazuje iznose pojedinih anuiteta ili rata koje uključuju glavnice i kamatu kroz rok otplaćivanja. Višekratne otplate vrše se uplatama rata ili anuiteta. **Rate kredita** su promjenjive tijekom otplate kredita, i to na način da je svakom otplatom rate ona manja. Sastoji se od iznosa glavnice koja je jednaka u svakoj rati i kamate koja je sve niža otplatom rata glavnice, budući da se obračunava na sve manju glavnice. **Anuiteti** su slijed jednakih uplata kroz određeni period vremena. Iznosi anuiteta su nepromjenjivi, ali se mijenja omjer između kamate i glavnice. Tako je u prvom anuitetu najveći udio kamate, jer se ukamaćuje najveći dio ostatka zajma, a iznos za koji se umanjuje preostali dio zajma najmanji. S protekom vremena, taj omjer se mijenja u obrnutom smjeru.

Troškove obrade kredita također se može razdijeliti na obročne otplate koje su jednake razdobljima dospijeca pojedine rate kredita. Kamatna stopa koja sadrži tržišnu kamatnu stopu po kojoj banke posuđuju novac i troškove odobravanja kredita naziva se **efektivna kamatna stopa**.² Zajmoprimcima omogućuje da lakše sagledaju ukupnu cijenu posuđivanja novca.

¹ <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/K/Kredit>, (30.08.2017)

² Gregurek, M. i Vidaković, N. (2013), Bankarsko poslovanje, Visoko učilište Effectus -Visoka škola za financije i pravo, Zagreb, str.162

Kredite banaka moguće je klasificirati na nekoliko načina:

- prema ročnosti,
- prema valuti,
- prema vrsti kamatne stope,
- prema namjeni,
- prema sektorima.

2.2. Krediti prema ročnosti

Banke moraju usklađivati ročnu strukturu danih kredita sa ročnom strukturom izvora sredstava od kojih su većina oročeni depoziti. Kratkoročni krediti se daju iz kratkoročnih izvora, srednjoročni iz srednjoročnih, a dugoročni iz dugoročnih izvora. Vremenski rok kredita određuje karakteristike kredita i kreditni rizik za banke. Što je duži rok trajanja kredita, za banke raste vjerojatnost da korisnik neće moći vraćati kredit. Prema kriteriju ročnosti, krediti mogu biti kratkoročni, srednjoročni i dugoročni.

2.2.1 Kratkoročni krediti

Kratkoročni krediti su česti bankarski posao. Odobravaju se na rok do godine dana a ovisno o načinu odobravanja, pokrića i uporabe, dijele se na:³

- kontokorentni kredit,
- akceptni kredit,
- eskontni kredit,
- lombardni kredit,
- rambursni,
- avalni.

Kontokorentni kredit naziva se još i okvirni kredit ili kredit po tekućem računu. Najčešće je korišten nenamjenski kredit zbog lake dostupnosti, a iznos odobrenog kredita u pravilu ovisi o visini redovitih mjesečnih primanja vlasnika tekućeg računa. Funkcionira po principu kreditne linije koja je odobrena korisniku koji je može koristiti ukoliko trenutno na računu nema dovoljno sredstava za potrebna plaćanja. Ovakvi krediti nisu pokriveni instrumentima osiguranja plaćanja, te imaju više kamatne stope u odnosu na druge kredite i predstavljaju značajan izvor prihoda za banke.

³ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str.167.

Da bi umanjile izloženost kreditnom riziku i točnije procijenile financijske prihode korisnika kredita, banke su razvile SEPA standard za uplate osobnih primanja, kojima se točno definira da li se radi o stalnom primanju ili jednokratnim uplatama. SEPA obuhvaća sve članice EU-a te Island, Lihtenštajn, Norvešku, Švicarsku, Monako i San Marino.

Akceptni kredit temelji se na akceptiranju mjenice od svojih komitenata. Mjenica je vrijednosni papir, koristi se kao sredstvo plaćanja ali i sredstvo osiguranja plaćanja. Stoga banka akceptom postaje jamac izdavatelju mjenice a ujedno i glavni dužnik, ali iznos naznačen na mjenici isplaćuje iznimno, u slučaju da to ne učini izdavatelj mjenice o njezinu dospijeću. Time se aktivira akceptni kredit po kojem banka stiče regresno pravo isplaćenog iznosa od izdavatelja mjenice.

Eskontni kredit odobrava na temelju otkupa nekog potraživanja otkupom mjenice kao instrumenta osiguranja plaćanja prije roka dospijeća. Budući da se potraživanje kupuje prije dospijeća, eskont je iznos umanjenja vrijednosti mjenice koji sadrži kamatu, proviziju i troškove banke za svoje usluge. Eskontiranu mjenicu banka može reeskontirati kod središnje banke ili neke druge banke.

Lombardni kredit odobrava se na temelju zaloga imovine, obrtnih sredstava ili vrijednosnih papira kao instrumenata osiguranja plaćanja u posjed banke. Odobrava se na rok od nekoliko dana do nekoliko mjeseci. Založene instrumente osiguranja plaćanja banka ima pravo prodati i na taj način naplatiti dug, ako dužnik nije u stanju vratiti kredit. Iznos kredita je manji od tržišne vrijednosti zaloga, a korisnik kredita ostaje u vlasništvu zaloga po otplati kredita.⁴

Rambursni kredit je vrsta akceptnog kredita koji banka odobrava komitentu uz robne vrijednosne papire kao instrumente osiguranja plaćanja. U praksi je najčešće povezan s dokumentarnim akreditivom i koriste ga uvoznici za plaćanje uvoza robe. Uvoznik se ugovorom obvezuje izvozniku da će plaćanje izvršiti akceptom mjenice kod rambursne banke. Obveza banke sastoji se u tome da uspoređi robne dokumente sa odredbama akreditiva. Kad banka ovlaštena za akceptiranje izvrši isplatu, ima pravo na rambursiranje od banke koja ju je ovlastila za isplatu.⁵

⁴ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str.168.

⁵ Andrijanić, I. (2005), Poslovanje u vanjskoj trgovini, Mikrorad, Zagreb, str. 218.

Avalni kredit je oblik garantnoga kredita kojim banka daje bezuvjetno i neopozivo jamstvo da će u slučaju neisplate mjenice od strane svog komitenta, izdavatelja mjenice, to učiniti banka kao jamac. Avalni kredit nije klasični bankovni kredit, jer se realizira iznimno, po aktiviranju jamstva, a do tada za banku odobreni kredit predstavlja potencijalnu obvezu.

2.2.2. Srednjoročni krediti

Srednjoročni krediti imaju rok otplate od dvije do pet godina. Rizičniji su od kratkoročnih, stoga imaju kompleksnije instrumente osiguranja plaćanja. Koriste ih poduzeća za financiranje operativnog poslovanja te građani za opremanje nekretnina i nabavu pokretnina. Ovisno o namjeni, definira se visina kredita, kamatna stopa i rok dospeljeća. Dije se na:

- kredite za kupnju motornih vozila,
- studentske kredite,
- kredite za likvidnost,
- kredite za kupnju stambene ili poslovne opreme,
- kredite za nabavu repro materijala.

2.2.3. Dugoročni krediti

Dugoročni krediti su krediti s rokom otplate preko pet godina, i služe za financiranje većih investicija. Za banke predstavljaju visoko rizičan posao zbog neizvjesnosti uslijed dugog perioda otplate. Stoga su instrumenti osiguranja plaćanja kao i kamatne stope prilagođeni procijenjenoj rizičnosti tražitelja kredita. Detaljna obrada kreditnog zahtjeva iziskuje dodatne troškove bankama te poskupljuje cijenu kredita. Dugoročne kredite dijelimo na:

- hipotekarne kredite,
- stambene kredite,
- investicijske kredite.⁶

Hipotekarni krediti se odobravaju na temelju zaloga nekretnine kao elementa osiguranja plaćanja. Nekretnina može biti poslovni objekt, stambeni objekt ili zemljište. Založno pravo banke osiguravaju postupkom uknjižbe založnoga prava u vlasničkom listu nekretnine, temeljem kojega dospjela nenaplaćena potraživanja može namiriti iz vrijednosti zaloga. Banke odobravaju hipotekarne kredite u visini 70% procijenjene vrijednosti založne imovine.⁶

⁶ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 167.

Stambeni krediti su namjenski krediti za kupnju, izgradnju ili adaptaciju kuće odnosno stana. Instrumenti osiguranja plaćanja su založno pravo na imovini koja je predmet financiranja, police životnog osiguranja, oročeni depoziti i jamstva. Kredit se obično isplaćuje direktno na račun prodavatelja nekretnine odnosno izvođača. Odobravaju se na rok od 20-30 godina.⁷

Investicijski krediti odobravaju se poduzećima za modernizaciju postojećih postrojenja, izgradnju ili kupnju nekretnine, te nabavu nove opreme i vozila. Za banke predstavlja najstrožiji oblik kreditiranja. Poduzeća se razlikuju po financijskom položaju, vrijednosti imovine, uspješnosti poslovanja, stoga banke individualno moraju procijeniti rizike kreditnog plasmana za svako pojedino poduzeće. Također, banke moraju iznova procijeniti investicijske planove poduzeća i utvrditi njihovu financijsku isplativost. Investicije su često višegodišnji projekti koji se realiziraju u etapama, stoga banke po odobravanju kredita moraju pratiti njihovu realizaciju do točke povrata ulaganja.

2.3. Krediti prema valuti

Kredit se mogu odobriti u domaćoj ili u stranoj valuti. Prema valuti, kredite dijelimo na:

- kredite u domaćoj valuti,
- kredite sa valutnom klauzulom,
- kredite u stranoj valuti.

Kredit u domaćoj valuti su isplaćeni u domaćoj valuti i vraćaju se u domaćoj valuti sukladno otplatnom planu.

Kredit s valutnom klauzulom su isplaćeni u domaćoj valuti i vraćaju se u domaćoj valuti, ali u protuvrijednosti ugovorene strane valute po tečaju na dan uplate, sukladno otplatnom planu. Ovakvim kreditima banke se štite od valutnog rizika, odnosno rizika da ugovorena kamata neće pokriti gubitak vrijednosti novca u slučaju porasta stope inflacije ili devalvacije novca.

Kredit u stranoj valuti isplaćuju se u stranoj valuti i vraćaju se u stranoj valuti. Sadrže valutni rizik za banke a u određenoj mjeri se može reflektirati i kroz rizik dužnika ukoliko valutni rizik izazove nelikvidnost dužnika i time onemogućiti vraćanje kredita.⁸

⁷ <https://www.hnb.hr/o-nama/zastita-potrosaca/kreditivvrste-kredita> (21.07.2017)

⁸ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 163.

2.4. Krediti prema vrsti kamatne stope

Kamatna stopa može biti unaprijed definirana i fiksna za cijelo vrijeme otplate kredita ili promjenjiva tijekom razdoblja otplate. Visina kamatne stope definira cijenu posuđivanja novca te visinu prihoda banke, a u sebi sadrži vremensku dimenziju novca i kreditni rizik.

S obzirom na vrstu kamatne stope, krediti mogu biti:⁹

- krediti s fiksnom kamatnom stopom,
- krediti s varijabilnom kamatnom stopom,
- krediti s kamatnom stopom po odluci banke.

Krediti s fiksnom kamatnom stopom odobravaju se na kraći vremenski period obično do godine dana i u uvjetima stabilne gospodarske situacije i niske stope inflacije.

Krediti sa varijabilnom kamatnom stopom nemaju fiksnu stopu za cijeli period otplate već je visina kamatne stope vezana za određeni promjenjivi faktor poput stope inflacije ili referentne kamatne stope, i izračunava se za svako referentno razdoblje obično polugodišnje ili godišnje. Varijabilna kamatna stopa može se sastojati od fiksnog i promjenjivog dijela. Promjena promjenjivog dijela kamatne stope ima utjecaj na promjenu ukupne visine varijabilne kamatne stope te će se iznosi otplate mijenjati na više ili na niže tijekom razdoblja otplate kredita.

Krediti s kamatnom stopom po odluci banke su krediti kojima banke politikom kamatne stope nastoje kreirati strukturu kredita kojom će maksimizirati dobit i steći bolju tržišnu poziciju. Tako niskom kamatnom stopom na kredite po tekućem računu banke nastoje privući nove korisnike i zadržati postojeće, dok visokom kamatnom stopom na nedopuštena prekoračenja te dospjele, a nepodmirene obveze po kreditu, stimulira dužnike na redovno plaćanje svojih obveza prema banci.

2.5. Krediti prema namjeni

Krediti se razlikuju prema namjeni za koju su odobreni. Prema namjeni mogu biti:

- namjenski,
- nenamjenski.

⁹ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 166.

Namjenski krediti su krediti kod kojih je točno određena namjena korištenja i smiju se koristiti isključivo u svrhu za koju su odobreni. U pravilu imaju malo nižu kamatnu stopu u odnosu na nenamjenske kredite. Ovisno o vrsti dobara koja se kreditom financiraju, ovise i traženi instrumenti osiguranja plaćanja kao i rok na koji se odobravaju.

Nenamjenski krediti su oni krediti kod kojih nije određena namjena korištenja, stoga omogućuju korištenje sredstava prema potrebama i željama korisnika kredita. Koriste se za premošćivanje problema s likvidnošću i financiranje investicija. Nenamjenski se krediti u pravilu nude i odobravaju na kraće rokove, dok su namjenski krediti obično vezani uz duže rokove dospijeca.

2.6. Krediti prema sektorima

Podjela kredita prema sektorima proizlazi iz različitosti pojedinih kategorija korisnika kredita, njihovih potreba za financiranjem te izvora sredstava kojima dokazuju kreditnu sposobnost.

Osnovna sektorsku strukturu čine dvije kategorije korisnika kredita:

- građani,
- pravne osobe.

Građanstvo je dominantna skupina korisnika kredita sa homogenim izvorima prihoda poput plaća, dohotka od samostalnog rada i honorara, te potrebama za financiranjem potrošnje i kupnje trajnih dobara poput automobila ili stana. Obuhvaća fizičke osobe u koje spadaju radno aktivno stanovništvo koje ima otvoren tekući račun u banci i stalna novčana primanja, umirovljenici, studenti te fizičke osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost.

Brojnost građana onemogućava individualni pristup procjeni kreditne sposobnosti pojedinog zajmoprimca, te se banke izlažu kreditnom riziku.¹⁰ Stoga pri ocjeni kreditne sposobnosti banke prikupljaju podatke o visini primanja, radnom stažu i postojećim kreditnim obvezama na standardiziranim obrascima te ih uspoređuju sa veličinom traženog kredita, rokom povrata te mogućim instrumentima osiguranja poput hipoteke, police životnog osiguranja ili oročenog depozita.

¹⁰ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 170.

Pravne osobe obuhvaćaju različite oblike trgovačkih društava, fizičke osobe koje samostalno obavljaju gospodarsku djelatnost te državne institucije i neprofitne organizacije. Unutar svake kategorije postoji daljnja podjela u cilju boljeg uvida u potrebe i mogućnosti pojedinog subjekta. Tako se poduzeća dijele na mala poduzeća, te srednja i velika poduzeća. Pravne osobe često imaju specifične kreditne potrebe, od financiranja tekuće likvidnosti i nabave obrtnih sredstava do financiranja investicijskih projekata. Pojedina poduzeća nastupaju na inozemnom tržištu te imaju potrebu za kreditiranjem uvoza ili izvoza. Poduzeća unutar iste grane gospodarstva često se razlikuju po svojoj unutarnjoj strukturi, tržišnom udjelu i općenito uspješnosti u poslovanju. Stoga su krediti pravnim osobama brojniji po vrstama te kompleksniji pri procesu odobravanja. Banke individualnim pristupom nastoje prilagoditi kredit potrebama pojedinog korisnika kredita. Kreditnu sposobnost banke ocjenjuju pregledom analitičkih izvješća poduzeća i druge dokumentacije kojom se utvrđuje vrijednost imovine poduzeća i uredno plaćanje obveza.¹¹

Pri kreditiranju građana i pravnih osoba postoje namjenski krediti s potporom, kojim države sukladno svojim politikama, davanjem jamstva za kredite, subvencioniranjem kamate na kredite i davanjem bespovratnih sredstava umanjuju trošak financiranja pojedinih kategorija korisnika kredita u cilju stimuliranja potrošnje, zapošljavanja, investiranja, izvoza i ostalih preferiranih segmenata društva.

2.7. Kreditni rizik i kreditna analiza

U poslovanju banaka se javljaju kreditni i tržišni rizici koji uključuju valutni rizik, rizik promjene kamatne stope, rizik promjene cijena vrijednosnica i rizik likvidnosti. Kreditni rizik je najizraženiji budući da je većina bankarskog posla upravo davanje kredita pravnim i fizičkim osobama. Izloženost kreditnom riziku uključuje davanje kredita, ulaganja, aktivnosti trgovanja, te u slučajevima kada kao posrednik obavlja poslove za klijente ili treće strane ili kada izdaje garancije.¹³ Upravljanje kreditnim rizikom banke uključuje ocjenu kreditne sposobnosti i analizu novčanog toka tražitelja kredita te procjenu ponuđenog kolaterala za osiguranje plaćanja.

¹¹ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str.178.

¹² Narodne novine, (2006): Zakon o hrvatskoj banci za obnovu i razvitak, Narodne novine, Zagreb, br.138

¹³ Varaždinska banka, (2016), Izvješće uprave o poslovanju Vaba d.d. banke Varaždin u 2015. godini, Varaždin

Ocjena kreditne sposobnosti ovisi o:

- Statusnim, osobnim i ekonomskim karakteristikama dužnika, stručnosti uprave i višeg rukovodstva (za pravne osobe), kvaliteti planova i programa za čiju realizaciju kreditna institucija pruža financijsku podršku,
- Razini kapitala i rezervi kojima dužnik raspolaže i njihovu udjelu u njegovoj bilanci (za pravne osobe),
- Imovinskoj snazi dužnika,
- Dužnikovoj likvidnosti i profitabilnosti (za pravne osobe),
- Dužnikovim novčanim tokovima ostvarenima u proteklom razdoblju i procijenjenim budućim novčanim tokovima u odnosu na njegove obveze,
- Uvjetima pod kojima dužnik posluje i perspektivi dužnika te njegovu položaju na tržištu, kao i položaju cijele grane djelatnosti kojom se dužnik bavi,
- Dužnikovoj izloženosti valutnom riziku s osnove plasmana uz valutnu klauzulu i plasmana u stranoj valuti, uključujući i izvanbilančne obveze uz valutnu klauzulu i izvanbilančne obveze u stranoj valuti.¹⁴

Odobrene kredite banke klasificiraju u odgovarajuće rizične skupine na temelju kreditne sposobnosti dužnika, urednosti u podmirivanju obveza dužnika prema kreditnoj instituciji i drugim vjerovnicima, te kvalitete instrumenata osiguranja. Instrumenti osiguranja otplate kredita dijele se prema kvaliteti u tri skupine:

1. Prvorazredni instrumenti osiguranja u koje spadaju:

- vrijednosni papiri središnjih država ili središnjih banaka koji imaju kreditnu procjenu VIPKR-a ili agencije za kreditiranje izvoza i za koju je EBA utvrdila da pripada najmanje 4. stupnju kreditne kvalitete,
- vrijednosni papiri institucija i ostalih subjekata koji imaju kreditnu procjenu VIPKR-a za koju je EBA utvrdila da pripada najmanje 3. stupnju kreditne kvalitete,
- garancije odnosno jamstva koja su neopoziva i koja su na prvi poziv, a izdale su ih središnje države, središnje banke i agencije za kreditiranje izvoza koji imaju kreditnu procjenu VIPKR-a ili agencije za kreditiranje izvoza i za koju je EBA utvrdila da pripada najmanje 4. stupnju kreditne kvalitete,
- gotovinski polog položen kod institucije kreditora ili druge instrumente koji se mogu smatrati gotovinom i koje drži institucija kreditor.

¹⁴Narodne novine, (2014): Odluka o klasifikaciji plasmana i izvanbilančnih obveza kreditnih institucija, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 41

2. Instrumenti osiguranja u obliku nekretnina i pokretnina za koje postoji dokumentacija iz koje je vidljivo da je dotična nekretnina ili pokretnina učinkovit i prikladan sekundarni izvor naplate, i ako kreditna institucija ima dokaze da postoji tržište koje omogućava brzo i učinkovito (po primjerenj cijeni) unovčenje instrumenta osiguranja.

3. Ostali primjereni instrumenti osiguranja u koje spadaju udjeli u investicijskim fondovima, dužnički vrijednosni papiri institucija koji nemaju kreditnu procjenu vanjskih institucija za procjenu kreditnog rizika ali kotiraju na priznatoj burzi i smatraju se nadređenim potraživanjem te institucija kreditor nema informacija koje bi upućivale na kreditnu procjenu izdanja manje povoljnu od one navedene.¹⁵

U Republici Hrvatskoj je 20 banaka 2004. godine, radi ustroja i vođenja Hrvatskog registra obveza po kreditima, zajednički osnovalo tvrtku HROK d.o.o. s ciljem uspostave prvog potpunog kreditnog registra u Republici Hrvatskoj. Kreditni registri su baze podataka koje skupljaju, održavaju i distribuiraju podatke o kreditnim obvezama sudionika u ekonomiji.¹⁶ Tvrtka na zahtjev tražitelja kredita izdaje **kreditno izvješće** koje sadrži prikaz podataka o novčanim obvezama fizičkih osoba (građana) i pravnih osoba (poslovnih subjekata i jedinica lokalne samouprave) i urednosti njihovog podmirivanja.

Slika1: Primjer Zahtjeva za izdavanje kreditnog izvješća

Zahtjevi	Datum zahtjeva	Namjena zahtjeva	Vrsta kreditora	Iznos zahtjeva
	2010-05-24	Analiza klijenta	PBZ test	HRK 0
	2010-05-24	Na zahtjev tvrtke	HROK	HRK 0
	2010-05-24	Eskont mjenice	ZABA test	EUR 92.000

Izvor: <http://www.hrok.hr/hr/kreditno-izvjesce-na-zahtjev-poslovnog-subjekta>

U namjeni zahtjeva se navodi vrsta novčane obveze, npr. kredit za obrtna sredstva, kredit za investicije, kredit za građevinarstvo, revolving kredit, leasing, garancija – platežna i činidbena, akreditiv – nepokriveni, eskont mjenice itd. U slučaju zahtjeva poslovnog subjekta za izmjenom ili dopunom po postojećoj novčanoj obvezi, prikazuje se analiza klijenta.

Kreditno izvješće može se zatražiti više puta, bez navođenja razloga. Zahtjev se podnosi pismeno ili putem e-maila.

¹⁵ Službeni list Europske unije, (2013), Uredba (eu) br. 575/2013 europskog parlamenta i vijeća o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni uredbe (eu) br. 648/2012, br.6

¹⁶ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 178.

Slika2: Primjer kreditnog izvješća na osobni zahtjev potrošača

Račun	Ugovoreno	Aktivnost	Saldo								
Vrsta: Potrošački kredit	Iznos/Limit: HRK 100.211	Otvoreno: 2008-02-14	Saldo: HRK 79.250								
Svojsvo: Dužnik	Plaćanja: HRK 1.000 Mjesečno	Istek ugovora: (nije dostupno)	Dospjelo: HRK 0								
Vrsta kreditora: PBZ test	Odgodeno do: (nije dostupno)	Stanje: Zadovoljavajuće	Iskorišteno: HRK 100.211								
Račun: 215487569	Instrument osiguranja: (nije dostupno)	Datum stanja: 2010-04-14	Posljednje plaćanje: 2010-04-12								
		Posljednja promjena: 2010-05-21									
Urednost u plaćanju (u 27 mjeseci/a otplate)	Pregled plaćanja (24 mjeseci/a)										
Katšjenje u plaćanju 30 do 59 dana: 1											
Katšjenje u plaćanju 60 do 89 dana: 0	T O V 10 P S L R K S L S T O V 09 P S L R K S L S										
Katšjenje u plaćanju 90 do 119 dana: 0											
Povijest računa											
Datum	Urednost	Dospjelo	Datum	Urednost	Dospjelo	Datum	Urednost	Dospjelo	Datum	Urednost	Dospjelo
04/2010		HRK 0	10/2009		HRK 1.000	04/2009		n/a	10/2008		n/a
03/2010		HRK 0	09/2009		HRK 0	03/2009		n/a	09/2008		n/a
02/2010		HRK 0	08/2009		n/a	02/2009		n/a	08/2008		n/a
01/2010		HRK 0	07/2009		n/a	01/2009		n/a	07/2008		n/a
12/2009		HRK 0	06/2009		n/a	12/2008		n/a	06/2008		n/a
11/2009		HRK 2.100	05/2009		n/a	11/2008		n/a	05/2008		n/a

Izvor: <http://www.hrok.hr/hr/kreditno-izvjesce-na-osobni-zahtjev-potrosaca>

Pored kreditnog izvješća, banke prije odbravanja kredita traže i drugu dokumentaciju za ocjenu kreditne sposobnosti:

- zahtjev za kredit na propisanom obrascu banke,
- potvrdu o visini i statusu plaće ovjerena od poslodavca,
- potvrdu o zasnivanju odnosa na neodređeno vrijeme,
- zadnju platnu lista ovjerena od poslodavca, obrazac IP,
- original BON-2 poslodavca,
- original BON-1 za poslodavce s manje od 50 zaposlenih,
- zadnje statističko izvješće s ovjerom Fine o zaprimanju,
- izvod iz sudskog registra za poslodavce koji nisu komitenti banke.

Kreditnu sposobnost moguće je povećati instrumentima osiguranja te posredstvom sudužnika koji jamče za dužnikovu kreditnu obvezu prema banci. Ukoliko tražitelj kredita ne dostavi traženu dokumentaciju, ili postoji sumnja u njenu vjerodostojnost, banka ima diskrecijsko pravo odbiti zahtjev za kredit.

3. VRIJEDNOSNICE I OSTALA IMOVINA BANAKA

Najznačajniji oblik nekreditnih plasmana je kupovina vlasničkih i dužničkih vrijednosnih papira. Izdavatelji vrijednosnih papira koje kupuju banke su domaće i strane pravne osobe.

Vrijednosni papiri su financijski instrumenti koji se se po svojoj naravi dijele na:

- prenosive vrijednosne papire u koje spadaju dionice i obveznice,
- instrumente tržišta novca (trezorski i blagajnički zapisi),
- jedinice u subjektima za zajednička ulaganja (udjeli u različitim vrstama fondova),
- izvedenice ili derivate u koje spadaju opcije (options), budućnosnice (futures), zamjene (swaps) i financijski ugovori za razlike (financial contract for differences) i drugi.¹⁷

3.1. Vrijednosni papiri

Vlasnički vrijednosni papiri prenosivi su financijski instrumenti koji svojim vlasnicima daju pravo na udio u raspoređenoj dobiti iz poslovanja i preostaloj vrijednosti dioničkog društva u slučaju njegove likvidacije. Vlasničkim vrijednosnim papirima smatraju se dionice ili drugi vrijednosni papiri istog značaja koji čine udio u kapitalu ili članskim pravima društva, povlaštene dionice s pravom glasa, potvrde o deponiranim dionicama i sl.¹⁸ **Dionice** su dugoročni tržišni vrijednosni papiri bez unaprijed utvrđenog dospjeća, odnosno povrata uložених sredstava. One reprezentiraju idealan dio vlasništva nekog dioničkog društva.¹⁹ Neke ostvaruju prinos u obliku dividende na dionice, te zaradu na eventualnom rastu tržišne vrijednosti prilikom prodaje.

Dužnički vrijednosni papiri prenosivi su financijski instrumenti koji dokazuju postojanje dužničke obveze izdavatelja prema ulagateljima te ulagateljima nose prinos u obliku kamata ili diskonta. Dužničkim vrijednosnim papirima smatraju se obveznice, trezorski i blagajnički zapisi, komercijalni zapisi, certifikati o depozitu, potvrde o deponiranim dužničkim vrijednosnim papirima, povlaštene dionice bez prava glasa i sl.²⁰

¹⁷ Narodne novine, (2013), Odluka o prikupljanju podataka za potrebe sastavljanja statistike vrijednosnih papira, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 71

¹⁸ Zagrebačka burza d.d., (2012), Strukturirani vrijednosni papiri, Zagrebačka burza, Zagreb, Brošura br. 9

¹⁹ Jurman, A., (2005), Ulaganja sredstava hrvatskih banaka u vrijednosne papire, Zbornik radova Sveučilišta u Rijeci - Ekonomski fakultet Rijeka, str. 315

²⁰ Narodne novine, (2013), Odluka o prikupljanju podataka za potrebe sastavljanja statistike vrijednosnih papira, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 71

Obveznica je dugoročni dužnički vrijednosni papir kojim se emitent tj. prodavatelj obvezuje na isplatu određenog iznosa osobi naznačenoj u obveznici ili po njenoj naredbi, na unaprijed određeni datum. Kupnjom obveznice ostvaruje se prinos u obliku kuponske kamatne stope. Mogu biti sa fiksnom ili varijabilnom kamatnom stopom, ali i bez kamatne stope, kada se kupuju uz diskont. Izdavatelji obveznica su državna tijela, jedinice lokalne i područne samouprave te financijske i nefinancijske institucije. Rizik neplaćanja ovisi o ekonomskoj održivosti emitenta. Visokorizičnim se smatraju obveznice poduzeća u financijskim teškoćama dok se državne obveznice smatraju nerizičnima.²¹

Trezorski zapisi su kratkoročni i vrijednosni papiri s rokom dospijeca do jedne godine. Izdavatelji su trezori ministarstva financija, a mogu ih izdavati i jedinice lokalne uprave. Smatra se nerizičnim vrijednosnim papirom radi umjerenog prihoda i sigurnosti. Prodaju se na dražbi uz diskont (popust), tako da im je cijena pri prodaji niža od nominalne, a o dospijecu se isplaćuje nominalna cijena. Obično se izdaju na 91 dan, 182 dana ili 364 dana.²²

Blagajnički zapis je kratkoročni utrživi vrijednosni papir s rokom dospijeca do jedne godine. Blagajničke zapise mogu izdavati Hrvatska narodna banka (HNB), poslovne banke i druge financijske organizacije. Blagajnički zapis smatra se nerizičnim financijskim instrumentom, a sigurnost i umjereni prinos glavna su mu obilježja. Zapis se prodaje uz diskont, dakle umanjen za kamatu, a o dospijecu isplaćuje se nominalna vrijednost upisana na zapisu.²³

Mjenica je vrijednosni papir koji služi kao sredstvo kreditiranja i sredstvo plaćanja. Kao sredstvo kreditiranja omogućava kupcu da ne isplati kupljenu robu odmah, nego u vrijeme naznačeno na dospijecu. Prodavatelju omogućava da dođe do novca prije dospijeca tražbine, eskontiranjem mjenice kod banke. Eskont mjenice je umanjenoje vrijednosti mjenice za iznos kamate za razdoblje prijevremene isplate do dospijeca. Reeskantom mjenice kod središnje banke moguće je zadovoljiti potrebe banaka za likvidnošću. Mjenica služi i kao sredstvo osiguranja plaćanja, pojedine vrste kredita zasnovane su upravo na mjenici kao instrumentu osiguranja plaćanja. Solidarnost kao značajna osobina mjenice podrazumijeva solidarnu odgovornost svih potpisnika mjenice zajedno i pojedinačno, prema imatelju mjenice. Uz mjenicu se stoga, osim izdavanja i isplate, vežu i druge mjenično pravne radnje indosiranja, akceptiranja, avaliranja i sl. kojima se omogućava njeno cirkuliranje u privrednom sustavu.²⁴

²¹ Vidučić, Lj., (2012), Financijski menadžment, RRiF- plus, Zagreb, str. 135

²² <https://www.rbainvest.hr/pojmovnik/> (21.07.2017)

²³ Jurman, A.: op. cit., str. 317

²⁴ Veselica, V., (1995), Financijski sustav u ekonomiji, Inženjerski biro, Zagreb, str. 226

Prilikom ulaganja sredstava u vrijednosne papire banke trebaju voditi računa o sigurnosti izdavatelja, likvidnosti i brzom unovčivosti vrijednosnih papira bez značajnijeg gubitka profitabilnosti, odnosno ukupnom prinosu na uložena sredstva te multiplikativnim učincima na poslovanje (dodatni rast financijskog i kreditnog potencijala, povećanje profita itd.) koji proizlaze iz takvih ulaganja.²⁵

Banke se, za razliku od drugih ulagača, ne smiju voditi isključivo profitabilnošću već pri odluci o ulaganju sredstava trebaju voditi računa o optimalnom odnosu prinosa i rizika, dajući prednost sigurnosti ulaganja ispred mogućeg ostvarenja visokih zarada. Stoga banke, vodeći se načelima likvidnosti i sigurnosti, daju prednost pri odabiru ulaganjima u kratkoročne vrijednosne papire poput trezorskih zapisa i blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke te obveznica koje je izdala ili za njih jamči Republika Hrvatska, budući im omogućavaju sigurnost u naplati i dobivanje lombardnih kredita za likvidnost u slučaju poremećaja u poslovanju i potrebe za dodatnom likvidnošću.

3.2 Gotovina i depoziti

Banke u svakom trenutku trebaju imati dovoljno novca za podmirenje svojih obaveza. Stoga upravljaju svojom likvidnošću svakodnevnim prikupljanjem i plasiranjem kunskih i deviznih sredstava. Likvidnost ne ovisi isključivo o dovoljnoj količini novca već i o vrsti valuta kojima se podmiruju obveze. U cilju osiguranja potrebne količine domaćeg i stranog novca, koriste se slijedeći financijski instrumenti:²⁶

- FX SWAP,
- kratkoročni depoziti,
- kratkoročni vrijednosni papiri,
- repo poslovi.

FX SWAP je privremena zamjena imovine u jednoj valuti za imovinu u drugoj valuti uz istovremeno ugovaranje ponovne zamjene u budućnosti po višoj ili nižoj cijeni ovisno o razlici u kamatama dviju valuta koje su predmet zamjene tj. SWAP-a. Na ovaj način banke rješavaju problem nelikvidnosti u pojedinoj valuti.

Kratkoročni depoziti su novčana sredstva koja banke deponiraju kod drugih financijskih institucija kao višak likvidnosti i za naknadu naplaćuju kamatu.

²⁵ Jurman, A.: op. cit., str. 314

²⁶ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 208

Kratkoročni vrijednosni papiri su blagajnički zapisi i trezorski zapisi. Iako donose zaradu, banke ih prvenstveno drže zbog likvidnosti budući da se smatraju nerizičnim vrijednosnim papirima. Kupuju ih kad imaju višak likvidnosti i prodaju u uvjetima potrebe za likvidnošću.²⁷

Repo ugovori su najsigurniji instrumenti tržišta novca kojima je osiguranje vrijednosni papir. Njime se ugovara kupnja ili prodaja nekog vrijednosnog papira poput blagajničkog zapisa ili državnih obveznica uz obvezu povratne prodaje ili kupnje na unaprijed dogovoreni dan. Privremenom prodajom banke dolaze do potrebne likvidnosti, dok privremenom kupnjom osiguravaju likvidnost uz angažiranje viška novčanih sredstava.²⁸

3.3 Materijalna imovina banaka

Materijalna imovina banaka sastoji se od nekretnina i pokretnina koje banke imaju u vlasništvu ili se njima koriste na osnovi ugovora o lizingu, najmu ili zakupu, a čiji je vijek upotrebe duži od godine dana.

Pod materijalnu imovinu banaka ubraja se:

- materijalna imovina u pripremi i upotrebi, uključujući i materijalnu imovinu kojom se banke koriste na osnovi financijskog lizinga, operativnog lizinga, najma i zakupa za svoje potrebe,
- dodatna ulaganja u rekonstrukciju, adaptaciju i modernizaciju materijalne imovine u vlasništvu i putem financijskog lizinga, čime se produžava vijek upotrebe ili povećava kapacitet ili kvaliteta materijalne imovine te investicijsko održavanje materijalne imovine koja se koristi na osnovi operativnog lizinga, najma ili zakupa,
- materijalna imovina stečena u zamjenu za nenaplaćene tražbine,
- materijalna imovina namijenjena prodaji.²⁹

Zakonom je zabranjeno trgovati materijalnom imovinom banaka u svrhu ostvarivanja dobiti, ali je dozvoljeno stjecati i prodavati imovinu koja je u vlasništvu po osnovi kolaterala za nenaplaćene kredite i ostala potraživanja.

²⁷ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 209

²⁸ Gregurek, M. i Vidaković, N.: op. cit., str. 209

²⁹ Narodne novine, (2014), Odluka o provedbi Uredbe (EU) Br. 575/2013 u dijelu kojim se uređuju ulaganja kreditnih institucija u kvalificirane udjele izvan financijskog sektora i o ograničenju ulaganja kreditnih institucija u materijalnu imovinu, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 41A

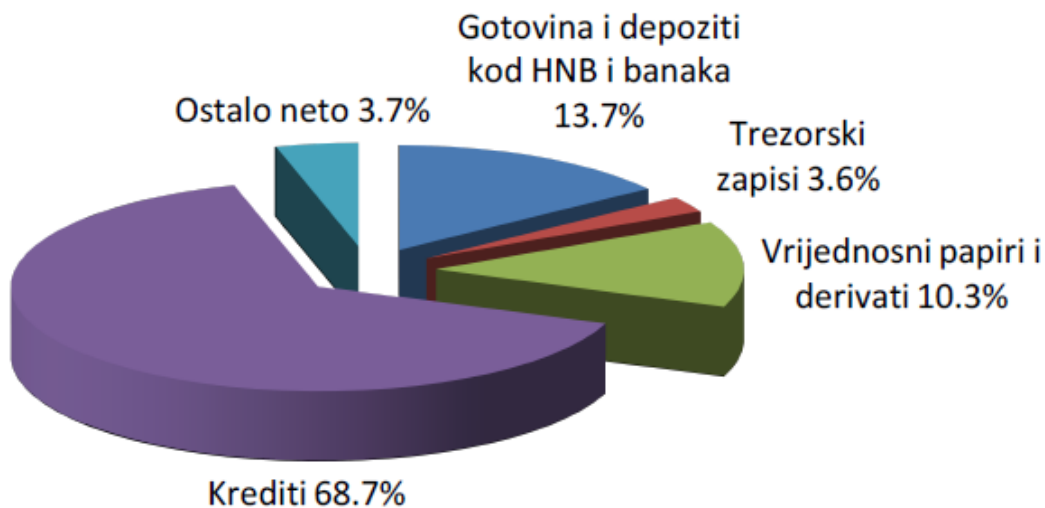
4. IMOVINA BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prema privremenim nerevidiranim podacima HNB-a za kreditne institucije, na dan 30. lipnja 2017. ukupna imovina svih banaka u RH iznosila je 382.176,4 milijuna kuna.

Aktiva banaka u Republici Hrvatskoj sastoji se od četiri osnovne vrste imovine:

1. dani krediti,
2. gotovina i depoziti kod središnje banke i financijskih institucija,
3. vrijednosni papiri i derivati,
4. materijalna imovina (nekretnine, osnovna sredstava, i ostala imovina).

Slika 3: Struktura aktive banaka na dan 30. 06. 2017. godine

Izvor: Publikacija Hrvatske udruge banaka“ HUB Pregled 3/2017“

Na Slici 3. prikazani su udjeli pojedinih stavki imovine u ukupnoj imovini banaka na dan 30. 06. 2017. godine. Stavke imovine razvrstane su u pet pozicija, a to su: gotovina i depoziti kod središnje banke i kod financijskih institucija, trezorski zapisi, vrijednosni papiri i derivati, krediti stanovništvu, gospodarstvu, financijskim institucijama i ostalim komitentima te ostalo koje uključuje ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate, preuzetu imovinu, materijalnu imovinu umanjenu za amortizaciju, te kamate, naknade i ostalu imovinu. Struktura aktive odraz je pasive bilance odnosno izvora sredstava banaka. Gotovina i depoziti te trezorski zapisi uz ostale vrijednosne papire služe za pokriće rizika u kreditnim poslovima. Omjer pojedinih kategorija aktive ukazuje na dobru likvidnost i pokrivenost kreditnog rizika.

Tablica 1: Struktura imovine banaka, na dan 30. 06. 2017. u tisućama kuna i postocima

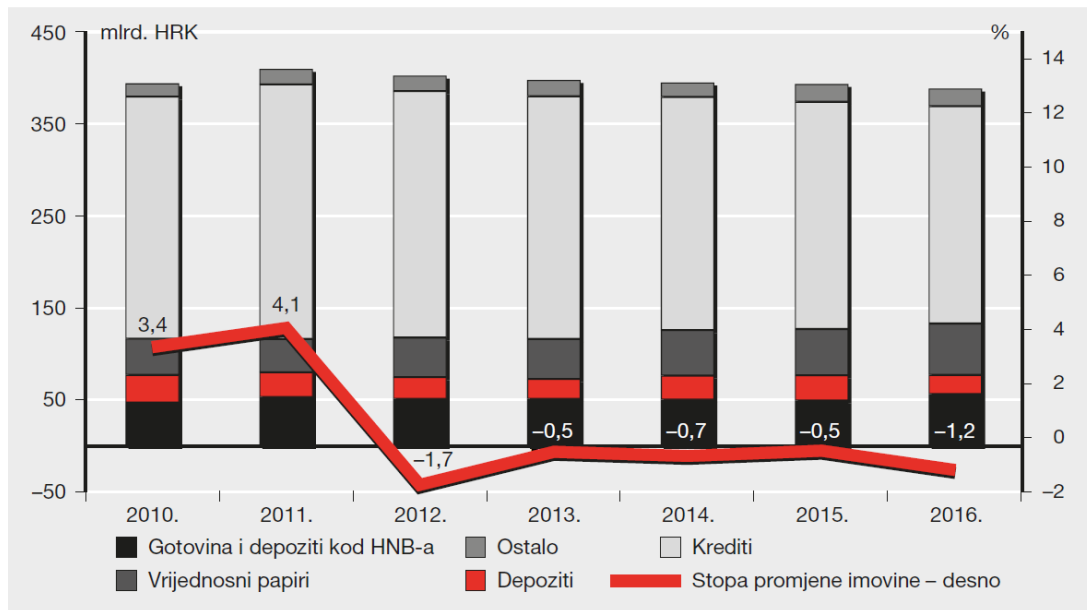
Vrsta imovine	Iznos	Udio
Gotovina i depoziti kod središnje banke	55.576.809	14,27
- Gotovina	9.556.250	2,46
- Depoziti kod središnje banke	46.011.559	11,82
Depoziti kod financijskih institucija	17.430.821	4,48
Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi središnje banke	9.958.207	2,56
Vrijednosni papiri	45.992.668	11,81
Derivatna financijska imovina	1.562.399	0,40
Kredit	239.471.029	61,51
- Krediti financijskim institucijama	4.209.933	1,08
- Krediti ostalim komitentima	235.261.096	60,43
Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	7.538.447	1,94
Preuzeta imovina	1.224.294	0,31
Materijalna imovina (minus amortizacija)	4.139.938	1,06
Kamate, naknade i ostala imovina	6.444.869	1,66
Manje: Ispravak vrijednosti za gubitke na skupnoj osnovi	-	-
Ukupno imovina	389.339.479	100,00

Izvor:HNB, Agregirano nekonsolidirano tromjesečno statističko izvješće kreditnih institucija

U Tablici 1. koja prikazuje strukturu imovine banaka, najzastupljeniji su krediti sa udjelom od 61,51% ukupne imovine, što je i očekivano, obzirom da spadaju u osnovni bankarski posao. Sljedeće vrste imovine po veličini su gotovina i depoziti kod HNB-a što proizlazi iz obveze banaka da formiraju pričuvu u visini od minimalno 12% preuzetih obveza. Slijede ih depoziti kod financijskih institucija te trezorski zapisi Ministarstva financija i blagajnički zapisi središnje banke kao portfelj za osiguravanje tekuće likvidnosti, te ulaganja u vrijednosne papire u svrhu ostvarivanja prihoda i stvaranja zaliha za pokriće potreba za likvidnosti. Najmanji udio zauzima materijalna imovina, koja služi za obavljanje djelatnosti banaka.

Nepovoljna gospodarska kretanja od 2009. godine uzroci su smanjenog kreditiranja i porasta broja rizičnih i nenaplativih kredita, te posljedično, umanjenja ukupne imovine banaka uz korekcije strukture pojedinih stavaka aktive. Zahvaljujući uspostavi kreditnog registra, poboljšana je procjena kreditne sposobnosti i kontrola kreditnog rizika, te je bankarski sustav u cjelini ipak ostao stabilan. U navedenom razdoblju broj banaka smanjen je sa 34 na 25, usljed stečaja i pripajanja pojedinih manjih banaka. Po veličini aktive na prvom mjestu je Zagrebačka banka koja drži preko jedne četvrtine bankarskog sektora, a zajedno sa Privrednom bankom Zagreb i Erste bankom čini skoro 60 % aktive ukupnog bankarskog sektora Republike Hrvatske.

Slika 4: Kretanje veličine imovine banaka 2010 - 2016. godine

Izvor: HNB, Bilten o bankama broj 30

Na Slici 4. prikazano je kretanje ukupne imovine banaka koje bilježi snažan pad od 2011. godine. Problem švicarskog franka kod kreditiranja stanovništva uzrokovao je ozbiljnu ekonomsku prijetnju za kreditne dužnike banaka te posljedično konverziju takvih kredita u druge valute i trend razduživanja stanovništva. Nepovoljna gospodarska kretanja uzrok su i manjem obujmu kreditiranja poduzeća i poduzetničkih aktivnosti koja su generator rasta BDP-a. Smanjena potražnja za kreditima banaka, uz trend razduživanja postojećih kredita najviše se odrazio na visinu kreditnih plasmana. Donošenje izmjena i dopuna zakona o potrošačkom kreditiranju kojim se olakšalo položaj dužnika s CHF kreditima uzrokovalo je dodatne troškove za banke i izmjenu valutne strukture kredita.³⁰

Portfelj vrijednosnih papira u 2016. godini bilježi povećanje udjela u ukupnoj imovini u odnosu na prethodne godine kao posljedica viška likvidnosti. Pooštavanje regulatornih propisa kroz mjere zakonodavstva Europske unije kao i nacionalnog zakonodavstva također su se odrazile na politiku ulaganja u vrijednosne papire, te u portfelju prevladavaju sigurni vrijednosni papiri u obliku domaćih i stranih državnih obveznica.

Preuzimanje pojedinih banaka dovelo je do povećanog iznosa ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate, te je ukupna materijalna imovina također zabilježila blagi porast u odnosu na prethodne godine.

³⁰ Narodne novine, (2015): Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 105.

4.1. Krediti

Kreditni zauzimaju najveći udio u ukupnoj imovini banaka, što proizlazi iz osnovne djelatnosti banke te su u direktnoj vezi sa pasivom banke tj. oročenim depozitima iz kojih se oblikuju kratkoročni i dugoročni krediti. U periodu nakon 2009. godine, banke u svojim bilancama bilježe pad ukupnih kredita kao posljedicu ekonomske krize te time povezanog procesa razduživanja i konverzije kredita u CHF.

Tablica 2: Sektorska distribucija danih kredita u iznosima i postocima 30. lipnja 2017.

Ekonomski sektor	Iznos kredita (u tisućama kn)	Udio
Opća država	50.122.701	19,52
Nefinancijska društva	84.139.763	32,77
- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.906.001	1,91
- Rudarstvo i vađenje	391.452	0,15
- Prerađivačka industrija	19.310.471	7,52
- Građevinarstvo	8.865.594	3,45
- Trgovina na veliko i na malo; popravak mot. vozila	16.341.363	6,36
- Prijevoz i skladištenje	3.270.887	1,27
- Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usl. hrane	10.131.052	3,95
- Informacije i komunikacije	1.459.369	0,57
- Poslovanje nekretninama	5.702.196	2,22
- Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	5.024.196	1,96
- Ostale djelatnosti	8.737.184	3,40
Stanovništvo	112.834.674	43,94
- Stambeni krediti	47.129.765	18,35
- Hipotekarni krediti	2.040.331	0,79
- Krediti za kupnju automobila	907.855	0,35
- Krediti po kreditnim karticama	3.576.467	1,39
- Prekoračenja po transakcijskim računima	7.199.215	2,80
- Gotovinski nenamjenski krediti	41.644.351	16,22
- Ostali krediti stanovništvu	10.336.691	4,03
Ostali sektori	9.676.768	3,77
Ukupno	256.773.907	100,00

Izvor: HNB, Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, objavljeno 29.08.2017.godine

U Tablici 2., po udjelu u ukupnim danim kreditima, na prvom mjestu je sektor građanstva koji obuhvaća fizičke osobe, a zatim slijedi sektor nefinancijskih društava koji čine privatna i javna poduzeća, zadruge i partnerstva koji zajedno sa sektorom stanovništva predstavljaju dvije trećine svih korisnika kredita.

Na trećem mjestu je opća država koji obuhvaća tijela državne uprave te vanproračunske korisnike uključujući Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka te Hrvatsku banku za obnovu i razvitak. Zbog nehomogenosti kredita nefinancijskom sektoru, udio pojedinih kategorija prikazan je po sektorskoj podjeli. U strukturi nefinancijskih društava, prerađivačka industrija je najveći korisnik kredita, proporcionalno najvećem udjelu u strukturi bruto domaćeg proizvoda sa dominantnim udjelom u ukupnom izvozu. Obuhvaća proizvodne djelatnosti sa izrazitim potrebama za kreditiranjem, od tekstilne i drvne industrije, proizvodnje metala i metalnih proizvoda, farmaceutskih proizvoda do prehrambene industrije.

U strukturi kredita stanovništvu prema namjeni, najveći udio imaju stambeni krediti za financiranje kupnje rezidencijalnih nekretnina koje karakteriziraju visoke svote glavnice i dugi rokovi otplate. Na drugom mjestu visinom se ističu gotovinski nenamjenski krediti popularno nazvani krediti za financiranje života. Odobravaju se na iznose do 225.000,00 kuna i rok otplate do 10 godina uz instrument osiguranja u obliku police životnog osiguranja vinkulirane u korist banke ili jamca.³¹ Stanovništvo ih koristi za razne namjene, od investicijskih ulaganja u nekretnine, kupnje rabljenih automobila do financiranja neplaniranih troškova. Ostatak portfelja otpada na dopuštena prekoračenja po transakcijskim računima kojima se financira likvidnost na mjesečnoj osnovi te ostale vrste kredita koje su manje zastupljene. Većina kredita, izuzev stambenih, su nenamjenski krediti koji nose više kamatne stope, što ukazuje da se niska kupovna moć stanovništva odrazila i na modele financiranja kupnje. Umjesto kupnje dobara i usluga te investicijskih ulaganja u nekretnine za koje postoje namjenske kreditne linije, uzajmljena sredstva se troše na saniranje dugova i kupnju dobara poput rabljenih automobila sa mogućnošću isključivo gotovinskog plaćanja.

Tablica 3: Valutna struktura kredita na dan 30.lipnja 2017. godine

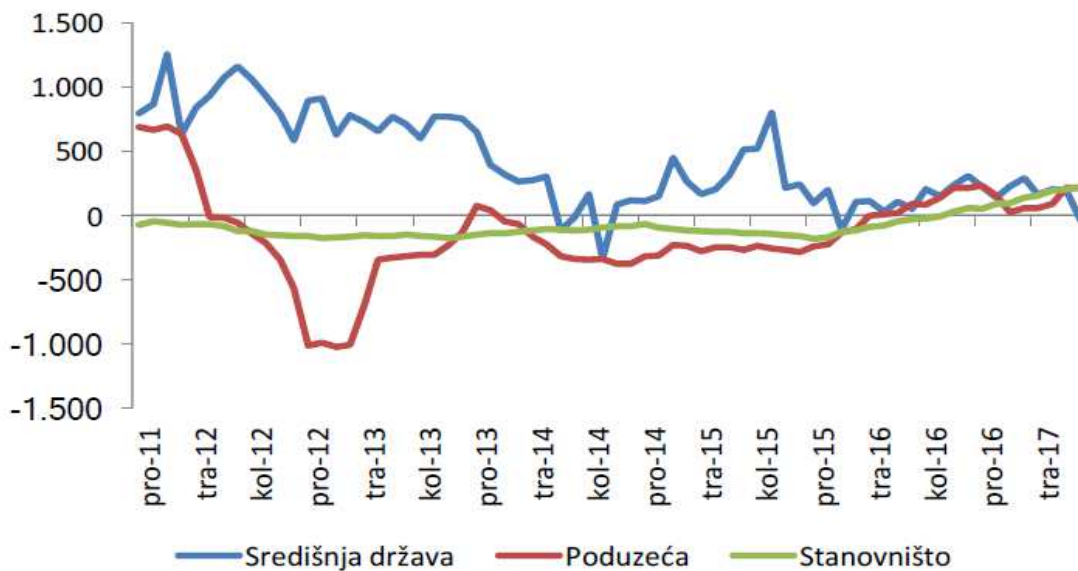
Kreditni po valutama	Iznos (u tisućama kuna)	Postotak
Kuna (bez valutne klauzule)	93.580.765	36,44
Euro	157.685.078	61,41
Švicarski franak	2.059.512	0,80
Ostale valute	3.448.552	1,34
UKUPNO	256.773.907	100,00

Izvor: HNB, Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, objavljeno 29.08.2017.godine

³¹ www.splitskabanka.hr/gradani/kredit/nenamjenski-kredit/gotovinski-kredit (01.09.2017)

Promatrajući prikazanu strukturu kredita po valutama u Tablici 3., najzastupljeniji su krediti u EUR-ima sa udjelom od 61% u ukupnim kreditima, a slijede ih krediti u kunama sa 36%. Krediti u švicarskim francima spustili su se na 0,8% kao posljedica konverzije takvih kredita. Prema podacima Hrvatske narodne banke, ukupni krediti stanovništvu u ukupnim kreditima su krajem lipnja 2017. godine dosegli 44%, pri čemu je nastavljen rast kunskih kredita uz razduživanje u devizama.

Slika 5: Kretanje plasmana kredita prema sektorima 12:2011.-07:2017. (u mil. kuna)

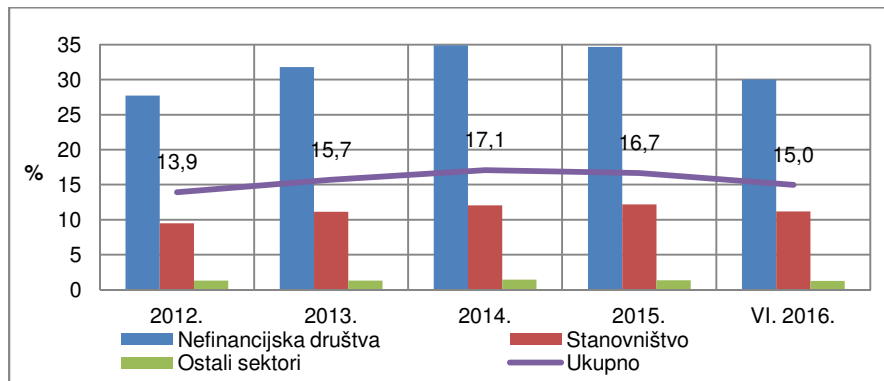

Izvor: Publikacija Hrvatske udruge banaka“ HUB Pregled 3/2017“

Na Slici 5. prikazano je kretanje plasmana kredita u periodu od 2011. do 2016. godine, te je uočljiv ukupni pad kreditiranja središnje države, uz linearan trend kredita stanovništvu koji od sredine 2016. godine bilježi oporavak i rast, dok sektor nefinancijskih društava tj. poduzeća nakon naglog pada krajem 2012. godine također bilježi blagu tendenciju porasta kreditiranja. Ovo proizlazi iz činjenice da su državi i poduzećima dostupni drugi izvori financiranja, dok je stanovništvu isključivi izvor eksternog financiranja putem kredita. Smanjivanje ukupnog kreditnog portfelja banke nastoje preokrenuti jačom ponudom kunskih kredita poduzećima za refinanciranje inozemnih dugova, budući da se veći dio duga poduzeća odnosi na zaduživanje u inozemstvu. Početkom 2017. godine, pozitivan trend porasta kreditnih plasmana i ponude kredita prilagođenih nefinancijskom sektoru djelom je usporen krizom likvidnosti u najvećem hrvatskom poduzeću „Agrokor“ koje ugrožava poslovanje znatnog dijela gospodarstva te se očekuje porast gubitaka banaka na vrijednosti kreditnog portfelja, što će negativno utjecati na profitabilnost banaka.³²

³² Raiffeisenbank Hrvatska, (2017), Kvartalna RBA analiza, RBA, Zagreb, br. 65

Slika 6: Udio djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita banaka

Izvor: HNB, Pokazatelji poslovanja kreditnih institucija, (30.05.2017.)

Promatrajući izloženost kreditnom riziku banaka po pojedinim sektorima na Slici 6., uočljivo je da se visinom nenaplativih kredita ističe sektor nefinancijskih društava što je posljedica stečaja tvrtki nakon ekonomske krize i donošenja Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, kojim je omogućen djelomičan otpis dugova tvrtki sa financijskim poteškoćama.³³ Sektor stanovništva ima 10% nenaplativih kredita, također zbog posljedica krize u vidu smanjenja realnog dohotka i gubitka radnih mjesta. Za razliku od drugih sektora koji imaju mogućnosti za rastom prihoda kroz poslovanje, te pristup alternativnim izvorima eksternog financiranja, stanovništvo većinom ovisi o mjesečnim primanjima sa zadanom visinom dohotka te zbog otežanog financijskog oporavka ima manje izražen nagib krivulje odnosu na druge sektore.

4.2. Gotovina i depoziti kod kod središnje banke i financijskih institucija

Gotovina i depoziti krajem lipnja 2017. godine iznosili su ukupno 18,75% imovine, od čega je 28,74% izdvojena obvezna pričuva kod središnje banke. Obvezna pričuva je određeni postotak ukupno primljenih kredita, oročenih depozita i depozita po viđenju, izdanih dužničkih vrijednosnih papira, hibridnih i podređenih instrumenata i ostalih financijskih obveza koje banke ne smiju pretvoriti u kredite već ih na temelju zakonske obveze u obliku obvezne pričuve drže na računima kod Hrvatske narodne banke bez naknade. Odluku o obveznoj pričuvi donosi savjet Hrvatske narodne banke kao ovlašteno tijelo te za 2017. godinu iznosi 12%. Određeni dio pričuve drži se na računu za namiru i na računu sredstava za pokriće negativnog salda na obračunskom računu u Nacionalnom klirinškom sustavu, a dio obvezne pričuve se izdvaja na poseban račun kod središnje banke.³⁴

³³ Narodne novine, (2012): Zakon o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi, Narodne novine, Zagreb, br.108

³⁴ Narodne novine, (2015): Odluka o obveznoj pričuvi, Narodne novine, Zagreb, br.136

Obvezna pričuva banaka koristi se kao mehanizam kojim Hrvatska narodna banka kontrolira ponudu novca u skladu sa svojim osnovnim ciljem osiguranja monetarne stabilnosti i likvidnosti bankovnog sustava. Povećanjem stope obvezne pričuve se povlači novac iz optjecaja, dok se spuštanjem stope obvezne pričuve provodi emisija primarnog novca, odnosno povećava likvidnost bankovnog sustava.

Depoziti kod financijskih institucija su sredstva koja banke plasiraju drugim domaćim i stranim financijskim institucijama. Banke međusobno pozajmljuju sredstva za likvidnost na tzv. međubankovnom tržištu, a povremeno uzajmljuju sredstva na novčanom tržištu i od drugih pravnih osoba koje nisu banke. Banke to mogu činiti neposredno ili uz posredovanje Tržišta novca i kratkoročnih vrijednosnica d.d. (poznato kao Tržište novca Zagreb, TNZ). Banka kupuje kolateral i plasira depozit po ugovorenoj kamati, a po dospijeću je obvezna kolateral prodati. Kao kolateral na domaćem tržištu uglavnom se koriste državne obveznice i trezorski zapisi Ministarstva financija.³⁵ Transakcije ovakvog tipa su uobičajene, kratkoročnog su karaktera, često se odvijaju na dnevnoj bazi ovisno o potrebama pojedinih banaka za novcem i adekvatnoj valutnoj strukturi novca.

Tablica 4: Gotovina i depoziti banaka na dan 30. 06. 2017. godine

Gotovina i depoziti	Iznos (tisućama kuna)	Udio
Gotovina kod središnje banke	9.565.250	13,10
Depoziti kod središnje banke	46.011.559	63,02
- Izdvojena obvezna pričuva	20.978.622	28,73
- Račun za namiru kod središnje banke	25.000.745	34,24
- Ostali depoziti kod središnje banke	32.192	0,04
Depoziti kod financijskih institucija	17.430.821	23,88
- Kreditne institucije	1.289.929	1,77
- Druge financijske institucije	26.344	0,04
- Inozemne financijske institucije	16.114.547	22,07
Ukupno	73.007.630	100,00

Izvor: Agregirano nekonsolidirano tromjesečno statističko izvješće kreditnih institucija

Podaci iz nekonsolidirane bilance banaka u Tablici 4. pokazuju da su banke ukupno položile 46 mlrd. kuna kod središnje banke za osiguranje likvidnosti u slučaju poremećaja u poslovanju, a od tog iznosa manje od pola odnosi se na propisanu obveznu pričuvu. Daljnjih 16 mlrd. kuna položeno je na račune inozemnih financijskih institucija, dok je samo 1.3 mlrd. kuna na računima kod domaćih kreditnih institucija, što ukazuje na dobru likvidnost banaka.

³⁵ <http://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/financijska-stabilnost/uloge-i-suradnja/financijski-sustav-rh> (15.08.2017)

4.3. Vrijednosni papiri

Ulaganja banaka u dužničke i vlasničke vrijednosne papire banaka u Republici Hrvatskoj iznose 14% ukupne aktive i bilježe porast u odnosu na prethodne godine, pri čemu dužnički vrijednosni papiri čine 99% portfelja. U strukturi dužničkih vrijednosnih papira, na prvom mjestu sa 76% su obveznice, zatim trezorski zapisi Ministarstva financija sa 18% udjela, dok ostale kategorije ukupno sudjeluju sa 6% portfelja.

Tablica 5: Struktura vrijednosnih papira banaka na dan 30. 06. 2017. godine

Izdavatelj vrijednosnih papira	Obveznice i ostali dugoročni instrumenti	Instrumenti tržišta novca	Factoring i forfaiting	Udjeli u investicijskim fondovima
1. Trezorski zapis Ministarstva financija		9.958.207		
2. Dužnički vrijednosni papiri	41.936.615	2.169.714	97.532	1.043.586
- Vrijednosni papiri središnje države	30.698.695			
- Vrijednosni papiri lokalne države	14.564	3.734	950	
- Vrijednosni papiri kreditnih institucija	117.268			640.163
- Vrijednosni papiri novčanih fondova				304.459
- Vrijednosni papiri javnih nefinancijskih društava	2.068.911		2.481	
- Vrijednosni papiri drugih nefinanc. društava	255.603	2.116.772	92.892	
- Inozemne financijske institucije	2.992.404			98.964
- Inozemne države	5.764.133	49.208		
- Inozemna nefinancijska društva	25.037		1.209	
3. Vlasnički vrijednosni papiri	685.777			
Ukupno vrijednosni papiri	42.622.392	12.127.921	97.532	1.043.586

Izvor: Agregirano nekonsolidirano tromjesečno statističko izvješće kreditnih institucija

U tablici 5. prikazano je ulaganje banaka u vrijednosne papire po vrstama i kategorijama izdavatelja. Obveznice su i pojedinačno najveći instrument, i čine 75% portfelja svih vrijednosnih papira. Od ukupne vrijednosti obveznica, 73% su obveznice domaće države, oko četvrtinu obveznice stranih država, a svojim se velikim udjelom izdvajaju još samo obveznice stranih financijskih institucija. Trezorski zapisi Ministarstva financija iznose 2,5% aktive.

Ulaganja u mjenice u ukupnim dužničkim vrijednosnim papirima sudjeluju sa 8,7%. Vlasnički vrijednosni papiri iznose 1,2% ukupnog portfelja vrijednosnih papira i većinom su dionice domaćih nefinancijskih društava te stranih financijskih institucija. Iz tablice je vidljiv konzervativan pristup kreiranju portfelja, ulaganjem u sigurne vrijednosnice poput trezorskih zapisa te domaćih i stranih državnih obveznica, čime se osigurava likvidnost banaka.

Oko dvije trećine ukupnih ulaganja u vrijednosne papire banke su rasporedile u portfelj financijske imovine raspoložive za prodaju. Portfelj instrumenata kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti, u ukupnim vrijednosnim papirima porastao je na 14%, i to zbog porasta trezorskih zapisa. Vrijednosni papiri raspoređeni u portfelj kredita i potraživanja gotovo su nepromijenjeni u odnosu na kraj prethodne godine, dok su preostala dva portfelja smanjena, najviše pod utjecajem smanjenja mjenica u portfelju vrijednosnih papira koji se drže do dospijeca te obveznica i trezorskih zapisa u portfelju vrijednosnih papira koji se drži radi trgovanja.³⁶

4.4. Materijalna imovina

Materijalna imovina banaka sastoji se od nekretnina, pokretnina i opreme koja služi za poslovanje (poslovne zgrade, automobili, namještaj, bankomati i ostala oprema) te nematerijalne imovine u oblik vlastitog i licenciranog software-a za podršku poslovanju.

U ukupnoj aktivi, materijalna imovini sudjeluje sa 1%. Postojeća imovina se rashoduje kroz koristan vijek uporabe, stoga se amortizacijom kroz godine smanjuje njena vrijednost. Ekonomska kretanja u posljednjih 10 godina uzrokovala su smanjenje materijalne imovine zbog smanjenja ukupnog broja banaka u Republici Hrvatskoj uz smanjivanje broja poslovnih jedinica banaka i broja zaposlenika u bankama. Ukupan broj poslovnih jedinica u 2016. godini iznosio je 1172, prosječno 42 poslovne jedinice po banci.³⁷

Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate iznose slijedećih 1% imovine, a odnose se na stambene štedionice, investicijska društva, dobrovoljne mirovinske fondovi te trgovačka društva koja su uključena u poslovne grupe banaka.

Preuzeta imovina su zemljišta, stambeni objekti i poslovni objekti nad kojima su banke stekle vlasništvo s osnove nenaplaćenih potraživanja i ukazuje na poteškoće s kojima se suočavaju pri naplati. Preuzeta imovina opterećuje poslovanje banaka, stoga se prodajom potraživanja nastoji spriječiti rast ovog portfelja.

³⁶ Hrvatska udruga banaka, (2017), HUB Pregled, HUB analize, broj 1

³⁷ Hrvatska narodna banka, (2017), Bilten o bankama, HNB, Zagreb, broj 29.

5. ZAKLJUČAK

Banke imaju vrlo važnu funkciju u ostvarivanju ekonomske politike zemlje jer one mobiliziraju slobodna novčana sredstva fizičkih i pravnih osoba u zemlji i inozemstvu kako bi financirale tekuću proizvodnju, razvoj i unaprjeđenje gospodarske djelatnosti te stambenu izgradnju i potrošnju stanovništva vodeći pritom računa o sigurnosti ulaganja jer posluju pretežito s tuđim sredstvima. Ukupna aktiva hrvatskih banaka iznosi 382,1 mlrd. kuna na dan 30. lipnja 2017. godine. Struktura aktive banaka u Republici Hrvatskoj rezultat je kretanja u gospodarstvu proteklih godina, od kreditne ekspanzije početkom prošlog desetljeća, do financijske krize 2009. godine i smanjenja kreditnih plasmana banaka uz rast nenaplativih kredita, te posljedično, smanjenja ukupne imovine banaka.

Poslovanje banaka u 2016. godini obilježilo je usporavanje smanjenja imovine banaka, budući se priveo kraju proces konverzije kredita u švicarskim francima te intenzivirala prodaja rizičnih potraživanja. Ujedno, niske kamatne stope na dugoročne depozite stanovništva osiguravaju jeftini izvor sredstava za nove kreditne plasmane. Nizak realni dohodak i daljnji trend razduživanja stanovništva generira slabu potražnju kredita ovog sektora, stoga je fokus banaka na namjenskom kreditiranju gospodarstva koje bilježi rast poslovne aktivnosti.

Država dodatno potiče investicijski ciklus putem Hrvatske banke za obnovu i razvoj, subvencioniranjem kredita kroz „Program razvoja gospodarstva“ kojim plasira sredstva gospodarstvu u cilju rasta zaposlenosti koja je preduvjet za ulazak u nove financijske obveze. Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama subvencioniranjem stambenih kredita stanovništvu, također bi trebala pridonijeti zamahu investicijskog ciklusa kojim se otvara perspektiva za rast BDP-a a time i i realnog dohotka.

Najveća stavka imovine sa učešćem od 62 % su kratkoročni i dugoročni krediti koji generiraju većinu prihoda banaka ali u sebi sadrže i najveći rizik u poslovanju - kreditni rizik. Povećan oprez u pri ocjeni kreditne sposobnosti također je utjecao na smanjenje broja danih kredita te je određeni iznos sredstava od oročenih depozita preusmjeren na ulaganja u vrijednosne papire, čime je njihov udio krajem lipnja 2017. godine porastao na 11,81% ukupne imovine. Pri tome je izmjenjena struktura portfelja u kojem su 99% dužnički vrijednosni papiri sa dominantnim udjelom domaćih i stranih državnih obveznica.

Trezorski zapisi Ministarstva financija kao nerizični vrijednosni papiri sudjeluju sa 2,56% udjela u ukupnoj imovini, te dodatno pridonose sigurnost portfelja a time i visokoj likvidnosti banaka.

Gotovina i depoziti kod središnje banke i financijskih institucija iznose 73. mlrd. kuna odnosno 18,75% ukupne imovine, od čega je samo 21 mlrd.kuna obvezna pričuva, što ukazuje da poslovanje banaka karakterizira višak likvidnosti. Kod središnje banke ukupno je deponirano 75% sredstava, a ostatak kod financijskih institucija od čega 92 % kod inozemnih financijskih institucija.

Materijalna imovina u posljednjih pet godina bilježi konstantan udio od 1,1%. Obuhvaća nekretnine, pokretnine i opremu potrebnu za obavljanje djelatnosti koja se amortizira tijekom godina, rashoduje i zamjenjuje novom te nema izraženih fluktuacija u ukupnoj vrijednosti ove vrste imovine. Preuzeta imovina, unatoč porastu nenaplativih potraživanja, ne bilježi porast udjela i kreće se oko 0,3% ukupne imovine. Umjesto preuzimanja imovine za nenaplaćena dospjela potraživanja, banke su pristupile prodaji problematičnih i nenaplativih potraživanja. Ulaganja u podružnice, pridružena društva izajedničke pothvate blago su porasla i iznose 1,1% ukupne aktive.

LITERATURA

Knjige:

1. Andrijanić, I. (2005): Poslovanje u vanjskoj trgovini, Mikrorad, Zagreb
2. Gregurek, M. i Vidaković, N. (2013): Bankarsko poslovanje, Visoko učilište Effectus-Visoka škola za financije i pravo
3. Jurman, A. (2005): Ulaganja sredstava hrvatskih banaka u vrijednosne papire, Ekonomski fakultet Rijeka God. 23. Sv. 2 UDK 336.71 (336.761)
4. Jurman, A. (2008): Financijski potencijal hrvatskih banaka, obilježja i projekcija rasta, Ekonomski fakultet Rijeka, UDK 336.71(497.5)
5. Leko V., Stojanović A. (2006): Sektorska i namjenska struktura bankovnih kredita, Ekonomski fakultet Zagreb, UDK 336.717.061
6. Pojatina, D.(2000.): Tržište kapitala, Ekonomski fakultet, Split
6. Veselica, V., (1995): Financijski sustav u ekonomiji, Inženjerski biro, Zagreb
7. Vidučić, Lj., (2012): Financijski menadžment, RRiF- plus, Zagreb

Ostala literatura:

1. Hrvatska narodna banka, (2017): Bilten o bankama, HNB, Zagreb, broj 30
2. Hrvatska udruga banaka, (2017): HUB pregled, Hrvatska udruga banaka,Zagreb, broj 3
3. Hrvatska udruga banaka, (2017): HUB analize, Hrvatska udruga banaka,Zagreb, broj 58
4. Odluka o provedbi Uredbe (EU) Br. 575/2013 u dijelu kojim se uređuju ulaganja kreditnih institucija u kvalificirane udjele izvan financijskog sektora i o ograničenju ulaganja kreditnih institucija u materijalnu imovinu (NN br. 41A)
5. Raiffeisenbank Hrvatska, (2017): Kvartalna RBA analiza, RBA, Zagreb, br.65
6. Uredba (eu) br. 575/2013 europskog parlamenta i vijeća o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni uredbe (eu) br. 648/2012 (Službeni list Europske unije br.6/13)
7. Zagrebačka burza d.d, (2012): Strukturirani vrijednosni papiri, Zagreb, broj 9

Internetski izvori:

www.erstebank.hr

www.finance.hr

www.hnb.hr

www.hrok.hr

www.hub.hr

www.moj-bankar.hr

www.nn.hr

www.otpbanka.hr

www.pbz.hr

www.poba.hr

www.rba.hr

www.rbainvest.hr

www.splitskabanka.hr

www.zaba.hr

POPIS TABLICA

Tablica 1: Struktura imovine banaka, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima.....	20
Tablica 2: Sektorska distribucija danih kredita u iznosima i postocima 30. lipnja 2017.....	22
Tablica 3: Valutna struktura kredita na dan 30. lipnja 2017. godine.....	24
Tablica 4: Gotovina i depoziti banaka na dan 30. lipnja 2017. godine.....	26
Tablica 5: Struktura dužničkih vrijednosnih papira banaka na dan 30. lipnja 2017.....	27

POPIS SLIKA

Slika1: Primjer Zahtjeva za izdavanje kreditnog izvješća	13
Slika 2: Primjer kreditnog izvješća na osobni zahtjev potrošača.....	14
Slika 3: Struktura aktive banaka na dan 30. lipnja 2017. godine.....	19
Slika 4: Kretanje veličine imovine banaka 2010 - 2016.godine	21
Slika 5: Kretanje plasmana kredita prema sektorima 12:2011.- 07:2017. (u mil. kuna).....	24
Slika 6: Udio djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita banaka.....	25

SAŽETAK

Cilj ovoga rada bio je analizirati imovinu banaka u Republici Hrvatskoj. Ukupna imovina banaka krajem lipnja 2017. godine iznosi 382,1 mlrd. kuna. Analizom je utvrđeno da su u aktivi banaka najviše zastupljeni krediti. Ukupni kreditni plasmani na kraju prvog polugodišta 2017. godini iznose 238.5 mlrd. kuna. Najbrojniji su i dalje krediti stanovništvu koji zadnjih godina bilježe pad plasmana, a slijede ih krediti nefinancijskom sektoru koji bilježe blagi rast i ukazuju na porast gospodarske aktivnosti što potvrđuju podaci o rastu BDP-a za 2017. godinu. U strukturi ukupnih kredita stanovništvu prevladavaju stambeni krediti s udjelom od 18,35 % te nenamjenski gotovinski krediti sa 16,22 % ukupne imovine banaka. Udio ukupno nenaplativih kredita kreće se oko 15 % te ima tendenciju pada. U valutnoj strukturi kredita prevladavaju krediti u eurima sa 61,41 % što je posljedica viših kamatnih stopa na kredite u kunama, dok su na trećem mjestu krediti u švicarskim francima sa 0,8 % ukupnih kredita.

Gotovina i depoziti ukupno iznose 19% imovine, od čega je 30% obvezna pričuva i pokazatelj je visoke likvidnosti banaka. Portfelj vrijednosnih papira bilježi porast udjela u odnosu na prethodne godine i iznosi 14% ukupne imovine. Karakterizira ga izražena sigurnost ulaganja, 76% portfelja su državne obveznice te 18% trezorski zapisi Ministarstva financija. Materijalna imovina je najmanje zastupljena, zajedno sa preuzetom imovinom i udjelima u drugim društvima sudjeluje sa 3,3 % te nema izraženih odstupanja vrijednosti u odnosu na predhodne godine.

Ključne riječi: banke, imovina banaka, krediti, Republika Hrvatska

SUMMARY

The purpose of this study is to analyze the bank`s assets in the Republic of Croatia. The total amount of Banks' assets at the end of June 2017. records 382,1 bn. kuna. The study confirmed that the bank`s assets are the most defined by loans. The total credit placements at the end of the first half of 2017. is equal to 238,5 bn. kuna. The largest number of loans in households are decreasing in the last few years, followed by loans of the nonfinancial sector, that shows a slight growth and indicate an increase in economic activity, as evidenced by data of GDP growth for 2017. In the structure of household`s loans, the domination took the housing loans with the share of 18,5% and non-purpose cash loans with the 16,22% of total bank assets. The share of total non-performing loans is about 15% and has a tendency to decline. Loans denominated in euro are dominated by 61.41%, as a result of higher interest rates on kuna loans, while in third place are loans in Swiss francs with 0.8% of total loans.

The 19% of total assets are cash and deposits, of which 30% is a mandatory reserve and it is an indicator of banks' high liquidity. The securities portfolio recorded an increase of shares in regards of previous year and it takes 14% of total assets. It is characterized by a strong investment security, 76% of the portfolio are government bonds and 18% are the treasury records of the Ministry of finance. The least represented are material assets together with the transferred assets and shares in other associations participate with 3.3% and there are no significant deviations in regards from the previous years.

Key words: banks, banks' asset, loans, Republic of Croatia